

Говор замјеника предсједавајућег Уставноправне комисије Дома народа Парламентарне скупштине БиХ Барише Чолака на Интерпарламентарној конференцији: „Правосудне реформе у земљама Западног Балкана и Турској: перспектива индивидуалног проширења земаља“ - осврт на стање у правосуђу и реформе у Босни и Херцеговини

Будва, 19. јуна 2015.

Босна и Херцеговина, као и друге земље које теже развоју демократије, свакако има за циљ изградити јак сустав владавине права. Владавине права нема без добро организованог, професионално вођеног, нормативно уређеног, неовисног и непристраног, али и одговорног правосуђа. БиХ је врло сложена држава по свом уставно-правном уређењу, што се одражава и на устрој правосуђа. Такођер, БиХ је знатно оптерећена реликтима из недавне прошлости, што резултира великим бројем предмета ратних злочина.

Када говоримо о **БиХ и Еуроинтеграцијским процесима**, ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању 1. липња 2015. долази до нове димензије односа између БиХ и ЕУ. Наша земља добила је тиме обавезе које произилазе из овог Споразума, а то, између осталог, подразумијева темељит преглед политичког и правног сустава БиХ, као и темељити преглед, односно скрининг, правосудног сустава који укључује: судство, тужитељство, одвјетништво, правобранитељство, нотаријат и слично.

Када је ријеч о **реформи правосуђа у БиХ**, треба нагласити да је Вијеће за имплементацију мира (PIC) 2002. године поставило циљ :«наставити с реформама које су усмјерене према успостави професионалног и неовисног сустава, судова и тужитељстава, наставити с провођењем брзе и праведне провјере судца и тужитеља који су на дужности, као и са пружањем помоћи Независној правосудној комисији». Реформе правосудног сустава су почеле прије 12 година - 2003. године, реструктурирањем судова и тужитељстава, чиме је дошло до поновног именовања свих судца и тужитеља и формирања важних институција за правосуђе на државној разини. Био је то посебно захтјеван процес, имајући у виду чињеницу да Устав БиХ није обрадио судску власт, него само извршну и законодавну. Такођер, извршена је реформа казненог законодавства, те парничног, изванпарничног, овршног, прекршајног и управно-судског поступка.

Подузете су значајне активности на плану модернизације сустава, регистрације правних субјеката, успостављен је Регистар залога на покретним стварима, реформа Земљишне књиге, те увођење медијације као алтернативног начина рјешавања спорова, иако са доста скромним учинцима. Уложени су и знатни напори ради смањење броја неријешених предмета, иако резултати, такођер, нису задовољавајући.

Реформом правосуђа у БиХ успостављено је:

- Министарство правде БиХ (2003. године)
- Високо судбено и тужитељско вијеће (2004. године)
- Суд БиХ (2005. године), и
- Тужитељство БиХ (2005. године).

Говорећи о сврхи почетних и каснијих реформи, треба навести институционално јачање неовисности правосуђа у БиХ, као и осигурање потребне дистанце од других власти и свих разина власти (кроз начело неовисности судбене власти). Утемељење Суда БиХ и Тужитељства БиХ имало је за циљ рјешавање предмета најтежих казних дјела, којима се угрожава друштвени мир и сигурност, укључујући ратне злочине, организиран криминал и тероризам.

Када је ријеч о **позитивним реформским процесима** у организацијском смислу, треба истаћи да је број првоступањских судова у БиХ смањен за 41%, док број жупанијских, односно окружних судова није промијењен. Критерији који су цијењени за одређивање мреже судова и броја судца су обухватили број предмета, удаљеност између судова и број становништва које гравитира тим институцијама.

Коначан број судца у првоступањским и другоступањским судовима одређен је почетком 2003. године, након прикупљања информација о приливу предмета. Задржан је сустав судова на три разине у оба ентитета, а у Брчко дистрикту Основни суд има универзалну надлежност. Од 2004. године Високо судбено и тужитељско вијеће одговорно је за успоставу неовисног, непристраног, професионалног и учинковитог судства и има значајна овлаштења у односу на управљање судском управом, с циљем осигурања равномјерности судске и тужитељске управе у цијелој земљи.

Говорећи о **финансирању судства**, треба нагласити велику помоћ међународне заједнице. Надлежност за финансирање судова и тужитељстава подијељена је између различитих разина сукладно уставним рјешењима. Стратегија за развој Сектора правде предвиђа успоставу рационалнијег начина финансирања судова и тужитељстава, чиме би се допринијело и даљој неовисности судбене власти.

Даљим реформским корацима, реформа судова за прекршаје извршена је 2006. године. Значајну улогу у томе имали су Министарство правде БиХ и Високо судбено и тужитељско вијеће.

У свим реформским процесима у правосуђу значајну улогу имала је међународна заједница, што се читовало и у наметању кључних закона (Закон

о Високом судбеном и тужитељском вијећу, Закон о Суду БиХ, Закон о Тужитељству БиХ).

2010. године донијета је Стратегија за развој Сектора правде, за период 2010-2014. година с Акцијским планом.

2011. године отпочео је структурни дијалог између БиХ и Еуропске комисије с циљем отклањања уочених слабости и даљег наставка реформских процеса.

Тренутно је у фази усвајање нове Стратегије за развој Сектора правде у БиХ, за период 2014-2018. година.

Треба казати да су, унаточ проведеним реформама, ипак присутни многи проблеми, који имају за посљедицу доста низак ступањ повјерења грађана у правосуђе (по анкетама неовисних агенција). Резултат је то, између осталог, непостојања одговорности носитеља правосудних функција. Велик је број неријешених предмета, а судски поступци предуго трају. У БиХ постоје практично четири паралелна правосудна састава, што је посљедица уставне структуре државе. Недовољна је стручност једног броја носитеља правосудних функција, а проблеме ствара и ретроактивна примјена казних прописа од стране Суда БиХ, о чему је свој прворијек дао Уставни суд БиХ и Еуропски суд за људска права. Проблеме свакако ствара и недовољна сарадња између правосудних институција и полицијских агенција, као и покушаји притиска на правосуђе путем медија или на други начин.

На крају ћу се кратко осврнути на најважније препоруке:

- Нужно је наставити с реформама, а посебно донијети нови Закон о Високом судбеном и тужитељском вијећу, по коме ће одлучујућу улогу код избора судца имати суци, а код избора тужитеља тужитељи, те којим ће се уредити састав одговорност носитеља правосудних функција, као и самих чланова Високог судбеног и тужитељског вијећа.
- Потребно је донијети нови Закон о судовима БиХ, којим ће се успоставити Апелацијски суд БиХ, јер садашње рјешење је такво да се у оквиру истог суда одлучује у оба ступња, иако се ради о најсложенијим казним дјелима ратног злочина, тероризма и организираног криминала, те којим ће се ријешити питање проширене казнене надлежности правосудних органа на државној разини.
- Досадашње усвојене реформе потребно је ојачати, осмислити и увести нове реформе, а преостале реформе проводити;
- И даље у фокусу рада треба имати правосуђе, у које је неопходно бирати обучене, стручне, морално снажне носитеље правосудних функција и особље;
- Потребно је успоставити специјализиране судове који би се бавили радним споровима, господарским, управним, итд., јер само у једном босанскохерцеговачком ентитету (Република Српска) постоје привредни судови;

- Подржати и помоћи рад институција које брину о правосуђу (Министарства правде БиХ и његових тимова, и сл.)
- Ојачати улогу Министарства правде БиХ у управном и административном смислу, јер у постојећем суставу не постоји никаква веза између Министарства и правосудних тијела на државној разини, те
- Ојачати сурадњу правосудних институција БиХ са правосудним институцијама земаља регије, а посебно сусједних земаља.

Хвала вам на позорности. (крај)